

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Центр заочної, дистанційної і вечірньої форм навчання

Кафедра журналістики та філології

ПІДГОТОВКА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛІВ НА
АКТУАЛЬНУ ТЕМУ: АВТОРСЬКА ДОБІРКА

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студента спеціальності
«Журналістика», освітньої програми
«Журналістика», групи ЖТдн-84П
Подоляка Олександра
Миколайовича

Науковий керівник:
Ярова Алла Григорівна,
кандидат філологічних наук, доцент

Суми 2022

Подоляк О.М. Підготовка журналістських матеріалів на актуальну тему: авторська добірка / Текст : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра; спец.: 061 Журналістика / О.М. Подоляк; наук. керівник А.Г. Ярова. – Суми: СумДУ, 2022. – 35 с.

Кваліфікаційна робота має творчий характер і являє собою добірку журналістських матеріалів у жанрах інтерв'ю та есе на актуальні теми, пов'язані з неспровокованою агресією росії проти України.

Ключові слова: інтерв'ю, есе, російська збройна агресія, Андрій Кокотюха, Чернігів, українські діти-біженці.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ВСТУП	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ.....	
Андрій Кокотюха: Найважливіша технологія, яку треба розвивати щодня – критичне мислення.....	8
Руслан Волок: Там – де ми, там – перемога!.....	
Українські оази в німецьких школах. Інтерв'ю з Ларисою Баух.....	
Есей «Ті страшні дні... Чернігівщина».....	
Есей «Ті страшні дні... Ірпінь».....	
ВИСНОВКИ.....	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію незалежної і суверенної України змінило звичний хід речей, поміняло місцями нинішні й колишні пріоритети. Українське суспільство раптом опинилося в одній із найжорсткіших межових ситуацій. Перед журналістами постали питання: як інформувати масову аудиторію під час війни? про що і як писати у воєнний час? які теми обирати? як не стати транслятором фейків? як протидіяти російській дезінформації та пропаганді?

Відповідаючи на запитання *про що писати під час війни?*, відомий український журналіст, медіатренер Андрій Юричко радить зосередитися на темі «Ми та війна довкола». Важливо зафіксувати все, що відбувається зараз довкола нас. Це необхідно зробити з двох важливих міркувань: по-перше, щоб подібне не повторилося знову і, по-друге, з нашого обов'язку перед тими, хто загинув у цій війні.

Нагромаджені власні спостереження, емоції, досвід під час перебування в окупації, життя в умовах війни лягли в основу циклу авторських есеїв «Ті страшні дні...», два з яких представлено в кваліфікаційній роботі.

Есей як жанр набув особливої популярності в останні два – три десятиліття. Інтерес до цього жанру спостерігаємо не тільки в художній літературі, а й у медійній комунікації. Традиційно есей тлумачать як художню публіцистику, хоча дедалі частіше науковці переосмислюють суть цього жанру і слушно наголошують, що це лише один із проявів есею. Серед характерних його ознак, а водночас і переваг називають вільну композицію, яскраве вираження авторської індивідуальності, широкий

мовний «асортимент». Це ті властивості жанру, які відповідали моєму творчому задуму.

З іншого боку, цікавив погляд інших людей на події, в яких ми опинилися, їхній досвід, оцінка ситуації, прогнози. Іншими словами, був потрібен діалог. І це мав бути діалог з авторитетними у своїй галузі людьми. Їхні думки, коментарі, враження з актуальних сьогодні питань, безперечно, становлять громадський інтерес. З-поміж жанрів якнайкраще відповідав задумові саме жанр інтерв'ю.

Інтерв'ю як один з інформаційних жанрів має свої різновиди, виділяють, зокрема, бесіду, міркування, повідомлення. У цій кваліфікаційній роботі представлені інтерв'ю-міркування. Цей різновид інтерв'ю часто співвідносять також з аналітичними жанрами. Для автора важливо було не дискутувати з героєм інтерв'ю, а почути від нього нову інформацію, його бачення й оцінку ситуації в різних сферах, дати читачам своєрідну «систему координат» у питаннях інформування під час війни, ворожої пропаганди, місця російської культури, формування українського простору, життя в умовах війни, протидії геноцидові українського народу.

Творчий задум полягав у тому, щоб зафіксувати власні враження, знання, досвід, пов'язані з російською навалою в Україну, а також знання й оцінки авторитетних у різних галузях людей, що допомогли б глибше зрозуміти наслідки війни для різних сфер українського життя, а також спрогнозувати майбутні дії та рішення, зрозуміти, як слід організувати різні суспільні процеси тепер і в майбутньому.

Мету роботи можна сформулювати як потребу зібрати нову суспільно значущу інформацію, почути міркування авторитетних осіб про актуальні проблеми, зокрема функціонування інформаційного українського поля, дезінформацію і пропаганду, завдання української культури, подальше місце російської культури; дізнатися, в якому стані перебувають наші міста, що зазнали окупації, як відновлюють свою роботу

комунальні підприємства; що відбувається з нашими біженцями, особливо дітьми.

Відповідно до завдань були визначені **герої інтерв'ю**:

1. **Андрій Кокотюха**, відомий український письменник, сценарист, журналіст, автор 67-ми книг, а також сценаріїв, зокрема телефільму «Червоний», який у рік свого прокату увійшов до п'ятірки лідерів.
2. **Руслан Волок**, успішний менеджер, директор чернігівського комунального підприємства АТП-2528, яке називають одним із найуспішніших, а головне – яке, перебуваючи в окупації, не припиняло своєї роботи навіть під час жорстких боїв у Чернігові.
3. **Лариса Баух**, учитель початкової школи у Штутгарті (Німеччина), яка працює з українськими дітьми-біженцями.

Інформаційними приводами стали різні події, зокрема, знесення пам'ятників представникам російської культури, переіменування вулиць, дискусії довкола формату «єдиних нових», викриття журналістів-зрадників, висвітлення трагедії окупованих міст, інформація про найчисельнішу з часів Другої світової війни хвилю біженців – українську хвилю.

Матеріали розраховані на різну **цільову аудиторію**. Наприклад, інтерв'ю з Андрієм Кокотюхою зацікавить широку аудиторію за різними соціальними критеріями. Матеріал із Русланом Волоком буде цікавий чернігівцям, а також сум'янам, бо родом Руслан Волок із Сум, працював тут довгий час, а ще читачам із інших міст, які знають, крізь яке російське пекло пройшов Чернігів. Розмова з Ларисою Баух не залишить байдужою сім'ї, в яких є діти-біженці, особливо, ті, чиї рідні перебувають зараз у Німеччині.

Структура інформаційного продукту кваліфікаційної роботи п'ятикомпонентна. До розгляду представлено три інтерв'ю:

1. «Андрій Кокотюха: Найважливіша технологія, яку слід розвивати щодня – критичне мислення».
2. «Руслан Волок: Там – де ми, там – перемога».
3. «Українські оази в німецьких школах».

Також до складу інформаційного продукту увійшли два есеї:

1. «Ті страшні дні... Чернігівщина».
2. «Ті страшні дні... Ірпінь».

Після публічного захисту подані тут матеріали будуть оприлюднені у друкованих та електронних медіа Сумщини та Чернігівщини.

Заувага щодо правопису. У роботі свідомо застосовано написання слів росія, російська федерація з малої літери. Прошу з повагою поставитися до позиції автора і не вважати таке написання помилковим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балаклицький М.А. Есе як художньо-публіцистичний жанр : навч.-метод посібник зі спец. «Журналістика» / М.А. Балаклицький. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна. 2007. – 74 с.
2. Василенко М.К. Динаміка розвитку інформаційних та аналітичних жанрів в українській пресі: монографія/ М.К. Василенко. Київ: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. 2006.- 238 с.
3. Здоровега В.Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник // Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет ім. І. Франка /В.Й. Здоровега. 2-ге вид., переробл. і допов. Львів: ПАІС. 2004. 268 с.
4. Етика в редакційному повсякденні. Київ: Академія Української преси, Центр Вільної преси. 2010. 228 с.
5. Каппон Рене Дж. Настанови журналістам Ассошіейтед Пресс: професійний породник // переклад з англ. Андрія Іщенка / Рене Дж. Каппон. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2005. 158 с.
6. Іванов В.Ф., Сердюк В.Є. Журналістська етика / Передмова В. П. Мостового: Підручник. К.: Вища школа, 2006. 231с.
7. Костюк В.В., Кравченко А.В. Інтерв'ю на сторінках мережевих видань // Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації, 2015. № 3 (23).
С. 49–53.

8. Медіалінгвістика: словник термінів і понять / Л. І. Шевченко, Д. В. Дергач, Д. Ю. Сизонов / за ред. Л. І. Шевченко. Вид. 2-ге, випр. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. 326 с.
9. Нестеренко Ю.В. Есеїзм як стильова домінанта художнього тексту. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2 (261). Ч. II 2013. С. 191–192.
10. Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті. Укл.: Ю. Бідзілі. Ужгород : Закарпаття., 2007. 224 с.
11. Теорія медіалінгвістики : підручник / Л.І. Шевченко, Д.Ю. Сизонов ; за ред. Л.І. Шевченко. Київ: ВПЦ «Київський університет». 2021. 196 с.
12. Техніка інтерв'ю : посібник / Ю. Сарбі, А. Лазарева (адаптація та пер. з фр.); Ю. Лазарєв та ін. ; Інститут масової інформації, Центр підготовки й удосконалення журналістів. Київ: ПП «Еліс». 2000. - 120 с.
13. Шебеліст С. Трансформаційні процеси в системі журналістських жанрів // *Вісник Львівського університету*. Серія журналістикаю 2010. Вип. 9. Ч. 1. С. 274–280.

II. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ

АНДРІЙ КОКОТЮХА: НАЙВАЖЛИВІША ТЕХНОЛОГІЯ, ЯКУ ТРЕБА РОЗВИВАТИ ЩОДНЯ – КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

«Якщо в мирний час оціночні судження й просто неправдива інформація здатна спричинити хіба моральні чи фінансові втрати, під час війни це втрати людські»

Олександр Подоляк: *Пане Андрію, Ви закінчили факультет журналістики, співпрацювали з багатьма ЗМІ, брали участь у творенні різних медійних форматів, пишите книги і сценарії, отже, про інформацію Ви знаєте все. Тож і поговорімо спочатку про інформування масової аудиторії. Як Ви оцінюєте наше сьогоднішнє інформаційне поле? Чи можете виокремити певні тенденції інформування під час війни?*

Андрій Кокотюха: Українське інформаційне поле з розвитком інтернет-видань, а особливо – соцмереж перестало бути тотально контрольованим, що добре. Проте воно зробилося погано впорядкованим, а якщо брати соцмережі – зовсім не впорядкованим. А це дуже важливо. Дмитро Кулеба, чинний голова МЗС України, 2019 року опублікував книгу «Війна за реальність. Як перемагати у світі фейків, правд і спільнот», де чималу увагу приділив саме активному, часто – агресивному домінуванню

соцмереж у інфопросторі. Пан Кулеба визначає соцмережі як повноцінні ЗМІ. Відповідно, аккаунт у Facebook чи Twitter уже є засобом масової інформації. Який контролює одна людина, котра може з часом капіталізувати свій ресурс, будучи визначеною лідером думок. Небезпека в тому, що переважна більшість, назовемо їх так, власників індивідуального, ні від кого не залежного ЗМІ насправді мають обмежений доступ до інформації. Тому підміняють правдиву інформацію власними судженнями й оцінками. На які мають право в приватних розмовах – але поширення яких негативно впливає на якість інформаційного поля. Небезпека збільшується саме під час війни, передусім – із огляду на сказане вище. Якщо в мирний час оціночні судження й просто неправдива інформація здатна спричинити хіба моральні чи фінансові втрати, під час війни це втрати людські.

«Головна помилка формату «єдині новини» – всі, хто обслуговував проросійські сили, задіяні в створенні порядку денного у воєнний час. Саме ці особи й можуть бути джерелами дезінформації або учасниками ІІСО в найближчій перспективі»

Олександр Подоляк: *як Ви ставитеся до формату «єдиних новин» від початку війни? Чи виправданий він з огляду на потребу уникнути дезінформації?*

Андрій Кокотюха: Формат «єдині новини» виправдовував себе на початку гарячої фази російського вторгнення. Воєнний стан передбачає державний контроль над інфопростором задля недопущення дезінформації. Також існує правило не повідомляти про втрати з власного боку та уникати розголошення військової таємниці. Проте вже у квітні формат «єдині новини» почав себе вичерпувати саме через одноманітність інформування та посилення контролю з боку влади. Красномовний

приклад – вилучення з марафону каналів Еспресо, Прямий та П'ятий. Вводиться не військова цензура, що правильно, а політична, що докорінно неправильно. Причому

антиукраїнських заяв дискриміновані канали не робили ніколи. Як і їхні працівники. Натомість у «єдиному марафоні» присутні особи, які ще за день до російського вторгнення займали публічну проросійську, а отже – антиукраїнську позицію. Головна помилка формату «єдині новини» – всі, хто обслуговував проросійські сили, задіяні в створенні порядку денного у воєнний час. Саме ці особи й можуть бути джерелами дезінформації або учасниками ІПСО в найближчій перспективі.

Олександр Подоляк: *Після бомбардувань наші міста часто опинялися в інформаційному вакуумі, бо не було електроенергії. У цей час ширилося чимало неправдивих повідомлень, часто інформування перебирав на себе ворог. На Ваш погляд, які технології слід розвивати, щоб у майбутньому уникнути таких ситуацій?*

Андрій Кокотюха: Технології в нас досить розвинені. За умов відсутності штучно створеної інформаційної блокади певних регіонів чи територій поширювати інформацію не заважає ніхто й ніщо. Інформаційного вакууму не буде. Навпаки – інформаційний постір перенасичений. Тож найважливіша технологія, яку треба розвивати щодня – критичне мислення. В підході до користування інформацією це передусім фактчекінг та порівняння джерел. А також – зважати на ці джерела. Якщо інформацію поширює особа з проросійськими поглядами, вірити цій інформації неможна.

«Маніпуляціям піддаються громадяни авторитарних і тоталітарних суспільств. Або – вихідці з них, яким притаманний пошук вождя й простих рішень, яких від цього вождя треба чекати»

Олександр Подоляк: *Ви працюєте для масової аудиторії, знаєте її психологію. Чи насправді так легко маніпулювати свідомістю багатьох? Як пояснити цей феномен російського суспільства, яке переважно не вірить у злочини російської армії в Україні або схвалює їх? Це наслідки пропаганди чи щось інше?*

Андрій Кокотюха: Якщо люди мають критичне мислення та навчилися брати на себе відповідальність, самостійно ухвалювати рішення й визнавати помилки, роблячи з них висновки, маніпулювати такими людьми і такими суспільствами дуже важко. Маніпуляціям піддаються громадяни авторитарних і тоталітарних суспільств. Або – вихідці з них, яким притаманний пошук вождя й простих рішень, яких від цього вождя треба чекати. Російське суспільство в цьому плані не феномен. Тут маємо справу з тяглістю поколінневих традицій. Коли спершу росіяни вірили в царя, потім – у комуністичного лідера, тепер – у сильну руку, яка покарає всякого, хто ображає, принижує, знецінює Росію. Крім того, російська спільнота ніколи не мала й не культивувала своєї власної культури. Користуючись чужими надбаннями, а крадане, як відомо, щастя не приносить. Російське суспільство вірить будь-якій брехні про Україну, бо не може спиратися на власні традиції, культурні практики, котрі є складовими вільних, хай і не ідеальних суспільств.

«... не шукайте логіки, сенсів та якихось пояснень у будь-яких діях та рішеннях росіян. Їхня культура закликає дозволяти росіянам усе на підставі того, що вони – росіяни»

Олександр Подоляк: *Зараз чимало вітчизняних і західних інтелектуалів, осмислюючи причини війни, говорять про відповідальність російської культури. На Вашу думку, російська культура, література зокрема, причетна до плекання шовіністичного ставлення росіян до українців та й інших народів?*

Андрій Кокотюха: Якби в Росії була розвинена культура, ця держава не поводи́ла б себе агресивно. Адже культура розвивається й твориться у вільних суспільствах. Якись традиції відходять, якись приходять, щось відновлюється в нових формах, щось відмирає назавжди. Відбуваються взаємні запозичення, формується ідея, гуртується суспільство. Скажімо, основа американської масової культури – це вестерни. Кожен із яких – історія про розбудову державності й важливість особистості. Росія ж як агресивна держава завжди культивувала загадковість російської душі. В чому вона виражається – ніхто не може пояснити. Але нинішня війна дала чітке визначення: не шукайте логіки, сенсів та якихось пояснень у будь-яких діях та рішеннях росіян. Їхня культура закликає дозволяти росіянам усе на підставі того, що вони – росіяни. «Он русский, это многое объясняет», - ось слоган фільму одного з російських ідеологів Нікіти Михалкова «Сибірський цирюльник». А за сюжетом фільму американська техніка нищить сибірську тайгу, що є прикладом антизахідного світогляду. Тому вся російська культура – не створення смислів, а протиставлення себе всьому світу, культивування особливості, пасіонарності, месіанства.

«Україна має набути суб'єктності на майданчиках усіх континентів. Авторитарні країни, передусім Росія – виняток, у той бік не треба дивитися»

Олександр Подоляк: *Як Ви оцінюєте дерусифікацію нашого українського простору – знесення пам'ятників російським культурним діячам, перейменування вулиць тощо?*

Андрій Кокотюха: Позитивно, але декомунізація, дерусифікація й за великим рахунком – деколонізація мають бути не лише ініціативою знизу, не лише волонтерством, а й передусім – складовою державної політики. Як необхідний елемент – покарання за поширення російських смислів. І, звісно ж, судовий процес над СРСР як окупаційною державою, котра причетна до військових злочинів. Також Україна має провести процес над Компартією і офіційно прирівняти її судовим вироком до нацистської, фашистської.

Олександр Подоляк: *А що з українською культурою? Чи потребує вона перегляду? Чи відповідальна вона за формування російськоцентричного світогляду українців?*

Андрій Кокотюха: Культура не може потребувати перегляду. Вона завжди і всюди потребує лише розвитку, модернізації, відповідності трендам часу доби, актуалізації. Переглядати в Україні слід не українську культуру, а українську радянську спадщину. І визначитися з кожною персоналією окремо, індивідуально. Наприклад, Микола Хвильовий за життя був комуністом, членом партії – але він не підлягає декомунізації, бо є автором програмного гасла «Геть від Москви!», за що й потерпів від російського більшовизму.

Поет Павло Тичина написав вірш-агітку «Партія веде!» - але він є одним із реформаторів української поезії. Його рання творчість – золотий фонд України. І слід наголошувати: Тичину зламала радянська влада, застосувавши до нього репресивні заходи. Натомість Олександр Корнійчук був колаборантом і віддано служив Кремлю, за що отримував блага. Також

був агентом НКВС-МДБ-КДБ. Тож цього персонажа не варто вшановувати, а згадувати про нього лише негативно. Те саме – з Олесем Гончаром, лауреатом Сталінської премії, комуністом, активним партійним діячем. Його творчість у наш час не актуальна, хоча в історії літератури й культури загалом він має право лишатися.

Олександр Подоляк: *Зараз спостерігаємо колосальний інтерес до України у світі. Часто цей попит нема чим задовольнити. Як і чим заповнювати цю порожнечу?*

Андрій Кокотюха: Україна має набути суб`єктності на майданчиках усіх континентів. Авторитарні країни, передусім Росія – виняток, у той бік не треба дивитися. Але треба розуміти: просування себе в світі – це колосальні гроші, причому – не задіяні в корупційних схемах. І тут нема інших джерел, окрім державного фінансування. Відомі гранти від Америки, Канади, Франції, Польщі – а чому ніде не чути про гранти від України? Нарешті, ми станемо цікаві світові, щойно станемо цікавими собі. Коли припинимо розвивати не лише культуру, але й інші сфери життя без зважання на Росію та російське, поза російським контекстом.

Олександр Подоляк: *Відома фраза про «руській воєнний корабль» спантеличила багатьох філологів. Поділила нашу спільноту на тих, хто «за», і тих, хто «проти», ненормативного гасла як символу українського опору. Водночас світ активно сприйняв це мотто, радо використовує на автівках, одязі, плакатах, щоб засвідчити свою підтримку Україні. Чи імпонує Вам цей вербальний символ нашого національного опору?*

Андрій Кокотюха: Так, імпонує. По-перше, ненормативна лексика – це все ж таки лексика, є навіть відповідні словники. Нема поганих слів, є погані справи. Ненормативна лексика одним словом може дати спектр емоцій більший, аніж сторінка тексту, написаного фаховим мовником чи

поема. По-друге, фраза про російський корабель – це те саме, що згадане вище «Геть від Москви!» Миколи Хвильового. Модернізація культурних смислів, тяглість традицій наочні.

Олександр Подоляк: *Які події цієї війни стануть сюжетами Ваших майбутніх творів? Про кого чи що хотіли б написати?*

Андрій Кокотюха: Я вже працюю над романом «Врятувати березень» - сюжет нав'язаний десятками історій, почутих після деокупації Київщини, Чернігівщини, Сумщини. Крім того, в планах серія шпигунських романів, герої яких протистоять російським диверсантам-терористам.

РУСЛАН ВОЛОК: ТАМ – ДЕ МИ, ТАМ – ПЕРЕМОГА!

Олександр Подоляк: Пане Руслане, Ви очолюєте одне з найвідоміших комунальних підприємств Чернігова – АТП-2528, діяльність якого багато чернігівців і не тільки визнають успішною. Що відбувається з підприємством зараз? Чи вистояли перед російською навалою?

Руслан Волок: Якщо коротко, то підприємство зараз відновлюється. У нас багато завдань: ПЕРШЕ, як і раніше утримувати наше місто в гарному санітарному стані, прибирати його. ДРУГЕ, відновити парк техніки, необхідний для цього. ТРЕТЄ, відновити довоєнні умови роботи для наших працівників. А з приводу того, чи вистояли перед російською навалою, то чернігівці, які разом з нами пережили обстріли і блокаду, краще за нас можуть відповісти на це питання. Звичайно, вистояли разом та ще й працювали.

Олександр Подоляк: Напередодні війни керівники західних країн, їхні розвідки говорили, що росія все ж нападе на Україну. Чи вдалося зробити якісь підготовчі дії?

Руслан Волок: ПСИХОЛОГІЧНО дуже мало людей в Україні усвідомлювали, що війна можлива. Адже війна не вкладається в голову будь-якої здорової людини. За кілька днів до початку бойових дій 24 лютого я збирав колектив і говорив, що війна ДУЖЕ МОЖЛИВА, але наше завдання - виконувати свою роботу у будь-яких умовах. За день до війни, 23 лютого, на вулицях з'явився перший дорожній пілосос – ознака весни, що наближалася. За день до війни комісія АТП-2528 обстежувала автомобільні мости в Чернігові.

У центрі – Руслан Волок, директор чернігівського комунального підприємства АТП-2528. Фото – Владислав Савенок.

Олександр Подоляк: До війни турботи підприємства оберталися по колу: снігопади, ожеледиці, листопади, потоки дощової води, гілля та інше побутове сміття на вулицях. Які виклики принесла з собою війна?

Руслан Волок: ВІЙНА принесла з собою руйнування доріг і маршрутів. БЛОКПОСТИ. Нестачу пального, закритий доступ до полігону сміття в Масанах. Втрату техніки. Проблеми наростали, як лавина. І на перше місце для нашого підприємства АТП-2528 виходило ГОЛОВНЕ – не допустити завалення міста сміттям. Не допустити АНТИСАНІТАРІЇ, бо це був би прямий шлях до хвороб. Лікарні були в складній ситуації. До речі, і в них сміття, і у тих, хто готував їжу для наших воїнів і тероборони. СМІТТЯ ТРЕБА ВУЛО ВИВОЗИТИ ВІД УСІХ. У нас іншого виходу не було. І наші водії щоранку вивозили. Я їх благословляв зранку і записував вітання чернігівцям, говорив, що АТП2528 працює. Ми один день тільки не працювали – 17 березня, після обстрілу підприємства 16 березня. А потім - знову до роботи.

Олександр Подоляк: В одному з інтерв'ю Ви сказали, що підприємство обслуговує 122 великі вулиці, а ще понад 400 вулиць приватного сектора. В якому стані ці вулиці зараз? Який ступінь їхнього руйнування?

Руслан Волок: Багато вулиць зруйновано. Ми більше місяця не вивозили сміття з Бобровиці. Там наші автомобілі не могли проїхати через руйнування. Практично до початку квітня ми взагалі не могли туди заїхати через бойові дії, які там тривали. А потім більше трьох тижнів щоденно наша техніка вивозила зруйновані залишки будинків, розчищала дороги. Наша дорожня дільниця прибирала залишки вуличних укріплень, розбиті турнікети, засипала величезні ями від авіабомб на вулиці Шевченка, на проспекті Миру. Облаштовували тимчасове дорожнє

прориття і тротуари. Зараз майже всіма вулицями Чернігова можна проїхати. Але роботи ще багато.

Олександр Подоляк: До війни Ви приділяли чималу увагу закупівлі нової техніки для прибирання міста. Чи зберіглася вона після російських бомбардувань? Який відсоток пошкодженої техніки!

Руслан Волок: Зараз про нову техніку поки що ми можемо тільки мріяти. Всі зусилля направляємо на відновлення техніки, що пошкоджена внаслідок обстрілів. Постраждали 28 одиниць техніки, із них 17 уже не підлягають відновленню. Наші водії і ремонтники відновили неймовірними зусиллями три дорожні пилососи. Найбільше дісталось тракторам, які прибирали місто. Із 12-ти п'ять уже відновили. Інші, на жаль, не підлягають відновленню. Асенізаторські машини знищені повністю. Печально, що один із найновіших смітєвозів із маніпулятором, який забирав сміття з баків, згорів від прямого влучання під час обстрілу 16 березня. Водій беріг його, ховав в укриття. Але й там його дістав російський снаряд. Відновили 6 смітєвозів. Постраждав і наш автобус, який рано-вранці привозив в АТП водіїв смітєвозів та розвозив містом прибиральників. Автобус стояв у захищеному боксі, снаряд пробив покрівлю, бетонну плиту і наполовину зруйнував автобус. Зараз ми пробуємо його відновити.

Розбита техніка АТП -2528. Фото – Руслан Волок, Владислав Савенок.

Пошкоджене внаслідок російських бомбардувань і обстрілів приміщення комунального підприємства. Фото – Руслан Волок, Владислав Савенок.

Олександр Подоляк: Поговорімо про найцінніше – людей. Скільки осіб працювало на підприємстві до московської агресії? Якими силами працюєте зараз? Чи були людські втрати?

Руслан Волок: Так, люди - це для нас найцінніше. У найважчі дні під час блокади й обстрілів працювали від ДВОХ ДО ТРЬОХ ДЕСЯТКІВ людей. В основному – чоловіки, водії сміттєвозів, охорона підприємства. Правда, щодня працювала також єдина жінка-диспетчер – ВІКТОРІЯ. Вона нам і принесла перемогу. Кілька разів виїжджали машини-попільнички, вони прибирали сміття з урн у місті і те, що валялось на дорогах і тротуарах – обгортки, пакети. Щодня кілька чоловік зі складу управління АТП координували роботу підприємства. Ну, і чернігівці постійно мали змогу бачити нашу роботу не

тільки на вулицях міста, а й у соціальних мережах, як Фейсбук та на елеграм-каналах. Зараз на підприємстві працюють УСІ підрозділи і трохи більше 300 чоловік. Слава Богу, за час війни ми нікого не втратили.

Олександр Подоляк: У багатьох публікаціях у соцмережах користувачі дякують працівникам комунальних служб на рівні з воїнами ЗСУ за їхній трудовий героїзм. Розкажіть про найтяжчі часи і завдання, які довелося виконувати Вам і працівникам АТП-2528.

Руслан Волок: Найтяжче було працювати під обстрілами водіям. Оголошують повітряну тривогу. Водії часто не чули її і працювали. На Шерстянці їх обстрілювали, у Масанах, на Подусівці, на Лісковиці. Я вже казав: працювали лікарні, хтось годував наших воїнів і тероборону, завжди залишалися упаковки, побутове сміття, а його треба було вивозити, і наші водії вивозили незважаючи ні на що. Наше завдання було звільняти Чернігів від сміття і ми його виконали. А в керівного складу голова боліла: як знайти пальне для автомобілів. Знаходили і працювали.

Олександр Подоляк: Які проблеми постали перед підприємством зараз? Як розв'язуєте їх? Хто допомагає?

Руслан Волок: Проблема у нас одна. **ВІДНОВИТИ НА ПОВНУ СИЛУ роботу всіх підрозділів АТП-2528 і підготуватися до зимового періоду. Для цього потрібна і НОВА ТЕХНІКА. Нам допомагає АГРОПІДПРИЄМСТВО. Міський голова Владислав Атрошенко постійно в курсі справ підприємства, допомагає своїм авторитетом залучати допомогу. Не буду забігати наперед, як нова техніка прибуде, запрацює – от тоді ми повідомимо про це. Але запевняю вас – усі працюють над тим, щоб комунальники АТП-2528 вийшли на свої позиції, щоб Чернігів був чистим і доглянутим містом.**

Олександр Подоляк: Чи змінилася комунікація підприємства з містянами? Як зараз можна повідомити вам про проблеми? Як швидко усуваєте їх?

Руслан Волок: У нас певний час не працювали всі стаціонарні телефони підприємства та абонентського відділу, а також офіційний сайт – адже не було електрики. І під час бойових дій я не міг вимагати від працівників, щоб вони виїжджали і були на робочих місцях. Зараз усі працюють. І всі телефони є на нашому офіційному сайті і ми повідомляли їх на сторінці АТП, у мережі Фейсбук, де ми постійно інформуємо чернігівців про роботу підприємства.

А щодо усунення проблем, то, наприклад, вивезення великогабаритного сміття – ми не можемо цього зробити одночасно в усьому місті. Всього по 135-ти будинках у Чернігові було пряме влучання, 650 будинків – пошкоджено. Приблизно 10 тисяч квартир не придатні для проживання. Не кажу вже про знищену інфраструктуру міста. Це чернігівці мають розуміти. Але запевняю, що поступово ми все зробимо.

Олександр Подоляк: Тепер особисте запитання. Раптом ми опинилися в екстремальних умовах, часто на межі людських можливостей. Що давало Вам сили протистояти в найскладніших обставинах? Чи мали якісь гасло, пісню, приказку, анекдот, що мотивували Вас?

Руслан Волок: Ви знаєте, що у нас на підприємстві є футбольна команда, яка неодноразово отримувала кубок чемпіонату Чернігівській області. Наш девіз дуже простий, він підбадьорює мій колектив: «Там де ми – там ПЕРЕМОГА!» Все буде – Україна!

Олександр Подоляк: Уже зараз багато говорять про Україну відновлену, Україну майбутнього. А який образ майбутнього Чернігова маєте Ви?

Руслан Волок: ЧЕРНІГІВ, або як його ще називають ЧЕ, вийде з війни оновленим і з більшим зарядом мотивації до перетворень! Квітучий, чистий, відроджений Чернігів. Таки буде І ВСЕ БУДЕ УКРАЇНА.

УКРАЇНСЬКІ ОАЗИ В НІМЕЦЬКИХ ШКОЛАХ

Олександр Подоляк: *Фрау Баух, війна росії проти України змусила багатьох українців залишити свої домівки. Біженцями, за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців стали понад 5,6 мільйонів осіб. Такої хвилі втікачів не було з часів Другої світової війни. Німеччина належить до тих країн, які активно приймають українських біженців, надають можливість дітям з України продовжити освіту. Ви працюєте в німецькій початковій школі, насамперед розкажіть про те, як побудована ваша система загальної освіти.*

Лариса Баух: У Німеччині загальна освіта для дітей обов'язкова і безкоштовна. Мені здається, що в Німеччині й Україні зараз подібна структура загальної освіти. Є дошкільна, початкова, середня і старша школи. Після початкової школи діти відповідно до своїх здібностей чи побажань можуть продовжити навчання в основній, реальній школах або в гімназії. Після закінчення можна обрати собі професію і продовжити профтехосвіту поза школою, а можна вчитися до дванадцятого класу, а потім вступити до університету чи вищої школи. В університетах вивчають класичні науки, а у вищих школах більш сучасні. Наголошу, що в німецькій школі шестибальна система оцінювання і одиниця – найліпший бал. Знаю, що в Україні навпаки.

Олександр Подоляк: *Німеччина прагне забезпечити всім дітям-біженцям доступ до освіти, бо це дуже важливо для психологічної, соціальної адаптації дітей. Навчання – це повернення дітей у звичний для них світ, режим життя, надія на майбутнє, чи не так*

Лариса Баух: Так, я живу і працюю в землі Баден-Вюртемберг. Наша земля відкрита для всіх, хто рятує себе від війни, лихоліття, переслідувань за расовою чи світоглядною ознакою. Тут живуть біженці з Сирії, Афганістану, зараз ми гостинно приймаємо українців і робимо для

них усе, що в наших силах. У наших шкільних класах разом здобувають освіту діти з Німеччини, України, Сирії, Китаю, США. Наші місцеві органи влади ведуть реєстр прибулих дітей, допомагають знайти школу. Мабуть, є випадки, коли це відбувається не одразу, подеколи треба якийсь час зачекати, бо маємо організувати додаткові місця, знайти і найняти на роботу нових учителів. Діти з України, якщо вони володіють англійською чи німецькою мовами, можуть навчатися у звичайних класах, за звичайною програмою, а можуть відвідувати підготовчі класи, де їм дають інтенсивний базовий курс німецької мови, щоб далі перейти до традиційних класів. Зараз у нас на вагу золота спеціалісти, які володіють українською і німецькою мовами.

Олександр Подоляк: *ми вже говорили, що напад росії на Україну спричинив найбільшу за своїми масштабами хвилю біженців, серед яких велика кількість дітей. Скажіть, скільки дітей з України навчається у Вашій школі?*

Лариса Баух: Оскільки я володію і німецькою, і українською мовами зараз мене запросила навчати дітей ще одна школа, тобто працюю в двох школах. В одній із них створили підготовчі класи, де навчається майже 40 дітей. В іншій школі українські діти навчаються в звичайних класах, з першого по четвертий, тут навчається 12 дітей. Щоб не склалося уявлення, ніби в підготовчих класах діти позбавлені стандартних дисциплін, наголошу, що в цих класах також проводять усі ті уроки, які є і в звичайних класах. Просто в підготовчих є додаткові уроки німецької. Якщо дитина швидко прогресує, учитель це бачить, то ніхто не чекає закінчення навчального року, щоб перевести дитину до звичайного класу.

Олександр Подоляк: *А які саме досягнення дітей оцінюють учителі?*

Лариса Баух: До уваги беруть соціальну поведінку (відповідальність, те, як дитина розв'язує конфлікти, чи вміє налагоджувати добрі взаємини з іншими), рівень знання німецької мови (читання, говоріння, слухання і розуміння почутого) і математики (числа й операції з ними, міри, величини, просторові форми), а також готовність до ретельного навчання, прагнення навчатися, а ще розуміння демократичних цінностей, наприклад: уміння представити свою думку, толерувати думки інших, з повагою ставитися до культурного, релігійного й фізичного розмаїття, знати свої слабкі й сильні сторони, розуміти межі між дозволеним і забороненим.

Олександр Подоляк: *Ніхто не готувався до такої ситуації, як же вдається організувати навчання? Як із підручниками, роздатковим матеріалом тощо.*

Лариса Баух: Так, це становить певну проблему, але і її поступово долаємо. Наприклад, першими появилися німецько-українські електронні підручники для вивчення німецької мови. Їх роздруковують і дають учням. Часом учителі шукають українськомовні аналоги підручників із різних навчальних предметів і рекомендують дітям, але головна мета – створити сприятливі умови для інтенсивного вивчення німецької мови, щоб далі діти могли вчитися самостійно за німецькими книжками.

Олександр Подоляк: *Скажіть, будь ласка, чи співпрацюють школи з якимись українськими організаціями чи фондами, можливо, волонтерами.*

Лариса Баух: школи, в яких працюю я, таку взаємодію мають. Це здебільшого волонтерські організації чи просто педагоги-біженці з України, які приходять і спілкуються з дітьми українською мовою, грають в різні ігри, читають українські книжки. Відверто кажучи, дуже не вистачає різних матеріалів, які допомагали б дітям не відчувати себе надто

відірваними від своєї культури. У багатьох школах бракує достатньої інформації про Україну, тому часом запрошують викладачів з університетів, щоб вони прочитали відповідні лекції. У наших школах проходять різні акції на підтримку України, де розповідають про несправедливий напад на Україну, діти проявляють солідарність з українським народом.

Олександр Подоляк: *Як, на Ваш погляд, можна зберегти зв'язок українських дітей-біженців із рідною культурою?*

Лариса Баух: Кожному народові важливо зберегти й передати наступним поколінням свою культуру. Українська культура зараз постала перед великою російською збройною загрозою, кілька європейських урядів визнали, що проти українського народу чиниться геноцид. Думаю, ми всі маємо бути відповідальними і не стояти осторонь. Наша школа задіяна в проєкті «Привіт з України», який організували Сумська організація Національної спілки журналістів, Сумський прес-клуб та факультет іноземної філології та соціальних комунікацій Сумського державного університету. Для нас це почесно і ми за допомогою наших українських партнерів раді створити українську оазу в нашій школі.

ЕСЕЙ. ТІ СТРАШНІ ДНІ... ЧЕРНІГІВЩИНА

Пишучи цей текст сьогодні, з великим душевним болем і гіркотою згадую ніч з 23 на 24 лютого. Тоді прокинувся від телефонного дзвінка батьків, які повідомили, що почалася війна. Занурившись у подушку, я продовжував спати, не взявши до уваги маминих слів. Сон потроху відходив, а голову полонила думка: їхати додому чи ні? Батьки безупинно телефонували і кричали у слухавку: «Їдь у село!».

Поспіхом зібравшись, не розуміючи, що було найнеобхіднішим, вискочив із будинку на Університетській, що в Ірпені. Не взяв із собою ні документів, ні одягу. У голові роїлося: «Яка війна?! ХХІ століття надворі, усі проблеми розв'язують у світових високих кабінетах переговорами... А війни, як у голлівудських блокбастерах, проходять у приміщеннях з комп'ютерами: один натиск кнопки – і ворога знищено».

Потім зрозумів, що таки війна, не голлівудська, а реальна – кривава, жорстока, нелюдська! рф намагалася захопити Київ, було чути артилерійські обстріли, метушилися люди в страшенній паніці, кілометрові затори. Я бачив розгублених чоловіків і жінок. Бачив дітей із рюкзаками на плечах і улюбленими іграшками в руках. Ці маленькі крихітки: хіба вони заслуговують на таке дитинство, подумав я собі...

Хтось із жителів нашого району намагався якось виїхати, хтось залишався і навіть думки не мав тікати. Паніка панувала скрізь. Сирени вили постійно. Відчуття важко передати словами. Із залізничного вокзалу дістатись Києва було не можливо. Я вирішив їхати сам. Поїздка до рідного села на Чернігівщині була довгою, тривала майже добу. На 4-й день війни

наш Бахмацький район окупували. Селом безперестанку сунули колони рашистської техніки, у середньому десь по 100 одиниць в одній колоні. У соціальних мережах гуртувалися люди, передавали точну кількість одиниць

ворожої техніки, а ЗСУ вже гостинно зустрічали їх під Вертіївкою, що неподалік Ніжина. У різних селах добровольці для захисту створили територіальну оборону. Знімали дороговкази з назвами сіл, щоб окупанти блукали полями. Бахмач голими руками зупиняв танки, люди кидали велосипеди під ворожу техніку.

Танки гули, ревли, рашисти то заводили їх, то глушили, якимось уночі щось постійно стукотіло, лякаючи людей. А вже наступного дня окупанти поставили блокпост і розгорнули свій військовий штаб, почали господарювати. Родина Гапетенків, наших односельців, їхала своїм автомобілем у справах - їх безжально розстріляли. Жінка, якій було 45 років, померла на місці, чоловік отримав поранення в ногу, а їхню доньку Тетяну важко поранили в груди. Рашисти не дозволили автомобілю швидко проїхати, щоб надати пораненим першу медичну допомогу. Люди у страшних муках через нестерпний біль уже не мали надії на життя, а п'яним оркам було байдуже... Кажете, «освободітелі»!

Жителі села, не маючи страху, несли поранених односельців на ряднах

польовими дорогами майже 6 км, щоб врятувати їм життя. Катерину Гапетенко, прекрасну маму, турботливу бабусю, вірну дружину, поховали дуже швидко. Жителі села власноруч зробили домовину, самі й поховали сусідку, бо в день похорону чоловік і донька загиблої були в лікарні, не змогли й попрощатися перед вічною розлукою. Ворожа техніка йшла через село транзитом, люди ховалися в лісах, погребях. Іншого варіанту не було, бо залишилися беззбройні, захищатися було нічим. Навіть ніде було купити палива, щоб зробити «коктейлі», названі «смузі Бандери». Так

минув місяць в окупації. Люди дотримувалися світломаскування, бувало сварилися у фейсбуці, підозрюючи одне одного в зраді, потім разом молились у храмі Пресвятої Богородиці, просячи миру й визволення.

Орки за селом на фермах різали свиней, пили, розважалися, відпочивали. Війна тривала далі й до неї почали звикати. У соціальних мережах припинилися сварки. Люди згуртувалися, ділилися між собою усім: рештками ліків, хліба, харчів. Щодня по 100 хлібин передавали до сусіднього Івангорода, де не бачили хліба вже не один тиждень. Попри те, що район майже місяць був в окупації, у сільській раді зібрали допомогу для ЗСУ. Нанесли всього: що хто мав – те і віддавав нашим воїнам-захисникам.

Найнебезпечнішим був період із 31 лютого до 2 березня, тоді голова Бахмацької ОТГ П.Шимко оголосив комендантську годину. 800 одиниць ворожої військової техніки рашистів пройшли через села Ічнянщини. На одному танку сиділо зазвичай по четверо загарбників, які стріляли навмання

по людських оселях, сінниках, дровниках, палили в повітря. Я навчився розрізняти по звуку, з чого стріляють. Гул від техніки стояв моторошний. І було нестерпно боляче від власної безпорадності. Здавалось, це триватиме безкінечно - за першою колоною йшла друга, за другою третя...

Села Більмачівка, Мартинівка, Припутні, Круничполе зазнали великого руйнування. Тут розмінування триває й досі. Сапери шукають по полях снаряди. Дуже багато спаленої техніки стоїть обабіч доріг. У такий страшний час важливо діяти, а ще бути корисним іншим людям. Ми з татом допомагали волонтерам, які вивозили людей з нескореного Чернігова до Борзни, а вже звідти забирали їх ми.

ЕСЕЙ. ТІ СТРАШНІ ДНІ... ІРПІНЬ

Про Ірпінь я не забув. Це мій дім. Щодня відстежуючи новини з Ірпеня, було страшно бачити, що нападники роблять із прекрасним містом, яке разом із Бучею, Ворзелем і Гостомелем, взяло удар на себе. Бої проходили жахливі, це все показували щодня в новинах. Окупанти залишили по собі зруйновані та пограбовані будинки, згорілу техніку та сотні вбитих цивільних місцевих жителів.

Скільки точно людей загинуло за місяць окупації, невідомо.

Щонайменше 280 людей поховали у братських могилах, зазначив міський голова Ірпеня. Чимало загиблих були із зав'язаними руками та з білими пов'язками — ними люди позначали, що вони без зброї. А втім, це не зупиняло окупантів, вони розстрілювали цивільних просто у потилицю.

Росіяни убивали людей, коли ті намагалися втекти через річку Буча, щоб потрапити на підконтрольну Україні територію. На вулицях міста стоять автівки, а в них убиті цілі сім'ї — матері, діти, бабусі, чоловіки.

Росіяни тримали людей у заручниках, помістивши їх до підвалу. Серед них літні люди, новонароджені діти, вагітні жінки. Аби набрати відро води, людину вели під конвоєм. «Їм не давали жодних ліків навіть тим, чиє життя залежить від медикаментів. Людина хвора на астму — померла, її тіло

поховали поряд у лісі», – розповіла Людмила Денісова, омбудсмен з прав людини журналістам «Суспільного». Ірпінці підтвердили, що російські військові ховалися за цивільними, прицільно убивали, гвалтували, грабували, вдиралися до будинків.

«Не купалися 27 днів, голову не мили стільки ж. Не переодягалися 38 днів. Живемо в підвалі, готуємо на багатті біля під'їзду», — розповідає місцева жінка журналістам.

З 3 квітня, повідомив міський голова Ірпеня Олександр Маркушин, місто закрили на виїзд. Усіх, хто виїжджає автівками, перевірятимуть.

«На вулицях цілодобово працює поліція — це і патрулі, і вибухотехніки. Ми вже маємо адресу у Стоянці, де за попередньою інформацією, організували склад награбованого. Упевнений, скоро ці речі повернуться до своїх законних власників».

Упродовж двох тижнів в Ірпені, зруйнованому на 50 відсотків, частково планують відновити електропостачання, водопостачання та зв'язок. До 5 квітня у Київській області діяла посилена комендантська година. Журналісти AFP бачили 20 тіл цивільних людей, які лежали вздовж

однієї вулиці. Окреме місце займають мародери. В Ірпені, чоловіки кинули гранату у жінок, які зловили їх на гарячому та поскаржилися на них у поліцію. Про це повідомив міський голова Олександр Маркушин у Telegram. Одна з постраждалих перебуває у критичному стані.

В Ірпені продовжують знаходити убитих і зґвалтованих росіянами дітей. На звільнених від росіян територіях знаходять дедалі більше тіл закатованих, жорстоко вбитих та замордованих людей. Російські військові масово катували та гвалтували українців. Це тіла не лише дорослих, а й дітей. У місті Ірпені було знайдено вбитих дітей у віці до 10 років з ознаками

зґвалтування та катувань. Скільки саме дітей там замордували росіяни – не

розголошують. Під час евакуації людей з Ірпеня росіяни підірвали залізничну колію. Жінки, діти та старші люди не змогли виїхати з міста поїздом.

У суботу, 5 березня, під час запланованої евакуації з Ірпеня до Києва, росіяни підірвали залізничну колію. Відтак люди, які могли виїхати з міста кількома вагонами, терміново покидали вокзал. Багато людей через пошкодження залізниці, пішки під обстрілами добирались через зруйнований міст, а потім їх садили до автобусів і мали вивезти біженців з Ірпеня до Києва.

Я часто дзвонив до своїх друзів які жили в Ірпені цікавлячись, як вони? Де саме перебувають? Дзвонив також до людей, які залишились в Ірпені. Люди гуртувались від мародерів і окупантів, позаварювали двері під'їздів, а самі вимушені були жити в підвальному приміщенні, яке було їм і за бомбосховище і власне житло. Так мої сусіди прожили до 12 квітня. Їжу

готували на багаттях, воду носили у пластикових пляшках, терпіли усе, але свого району не покидали.

Я повернувся в Ірпінь 10 квітня, але до самого міста не доїхав, міський голова категорично забороняв повертатись, адже там було небезпечно. Майже два тижні тривало розмінування території. Волонтери продовжували вивозити людей, розгрібати завали, розчищати місто. Зробили тимчасовий міст, почали відновлювати водопостачання. Я вирішив допомагати волонтерам, надавав свою допомогу людям похилого віку.

Якось був такий випадок, що волонтер Микола Ярош взяв мене в помічники, щоб допомогти людям власного сектору, люди були старшого віку, вони не евакуювались з місця бойових дій через свій страх, ну і звісно,

самі б не змогли, а тут ще й три собаки. Коли ми приїхали, то зрозуміли, стареньких потрібно забрати, але тільки ми занесли їх до автомобіля, то собаки вибігли з двору самі й позастрибували до автомобіля, чекаючи відїзду.

Ірпінь сильно постраждав під час російської окупації в березні. Місто згорьоване, розтерзане, покалічене, але душа його жива.

ВИСНОВКИ

Повномасштабне вторгнення росії на територію суверенної України порушило чимало актуальних питань, пов'язаних із діяльністю засобів масової інформації, серед яких: *про що писати під час війни? як інформувати населення у воєнних умовах? як протистояти дезінформації?* та ін. Опрацювання наукової літератури, вичення думок медіаекспертів, журналістів дозволило нам зробити такі висновки.

1. Щодо тематики публікацій. Актуальними і суспільно важливими є матеріали, охоплені темою «Ми і війна навколо». Такі публікації важливі з огляду на наші зобов'язання перед тими, хто загинув у цю війну, а також з міркувань фіксації всього, що відбувається довкола, щоб подібне не повторилося.

2. Жанрові особливості інтерв'ю, особливо інтерв'ю-міркування, дають можливість представити аудиторії певний аналітичний матеріал. У кризових ситуаціях часто немає можливості читати й готувати розлогі

аналітичні тексти, тож інтерв'ю стає зручним каналом донесення аналітичної інформації до широкої аудиторії.

3. Есей, як інформаційний жанр, характеризується вільною композицією, яскравою авторською суб'єктивністю, можливістю використання різних мовних ресурсів. Цей жанр, на наш погляд, є гарним каналом для передачі власного досвіду життя в умовах війни, власних міркувань і відчуттів. Дозволяє не тільки інформувати про події, а й подавати їх оцінку.

4. З урахуванням викладеного вище ми підготували три інтерв'ю: «Андрій Кокотюха: Найважливіша технологія, яку слід розвивати щодня – критичне мислення», «Руслан Волок: Там – де ми, там – перемога», «Українські оази в німецьких школах», а також два есеї: «Ті страшні дні... Чернігівщина», «Ті страшні дні... Ірпінь». Загальний обсяг – 39237 знаків.